

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

Навчально-науковий фізико-технологічний інститут
Кафедра експериментальної фізики,
інформаційних та освітніх технологій

СИЛАБУС

Методика навчання фізики у середніх навчальних закладах

Освітній рівень: бакалавр
Галузь знань: 01 – Освіта
Спеціальність: 014 – Середня освіта (фізика)

Затверджено на засіданні
кафедри експериментальної
фізики, інформаційних та
освітніх технологій
протокол № 3 від 19.10.2020 р.

Зав. кафедри   В. В. Галян

Луцьк – 2020

Розробник: Полетило Сергій Андрійович, доцент кафедри експериментальної фізики, інформаційних та освітніх технологій Волинського національного університету імені Лесі Українки, кандидат педагогічних наук, доцент.

© Полетило С.А., 2020

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 ОСВІТА	Нормативна
	014 СЕРЕДНЯ ОСВІТА	Рік навчання 4-ий
Кількість годин/кредитів 150/4	СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ФІЗИКА)	Семестр 8-й
		Лекції 36 год.
		Практичні (семінарські) 16 год.
ІНДЗ: є	БАКАЛАВР	Самостійна робота 88 год.
		Консультації 10 год.
		Форма контролю: атестаційний екзамен
Мова навчання		українська

II. Інформація про викладача

ППП
Науковий ступінь
Вчене звання
Посада

Полетило Сергій Андрійович
кандидат педагогічних наук
доцент
доцент кафедри експериментальної фізики та
інформаційних та освітніх технологій

Контактна інформація +380663055064 Poletylo.Sergey@eenu.edu.ua
занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Дні

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Навчальний курс «Методика навчання фізики у середніх навчальних закладах – І» спрямований на формування наукового світогляду майбутніх вчителів фізики у сфері стандартів вищої освіти. З'являється можливість освоїти безцінний досвід педагогів-фізиків минулого та сьогодення: навчитись вільно орієнтуватись в багатоманітності форм, методів та методичних прийомів, властивих навчанню фізики, знати будову, призначення, загальні особливості навчального фізичного устаткування, технічних засобів навчання з тим, щоб домогтися високої якості знань учнів з фізики.

2. Пререквізити

Вивчення вказаної дисципліни базується на наступних курсах: Загальна фізика. Педагогіка. Психологія. Шкільний фізичний експеримент-1.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни - надати студентам достатній обсяг теоретичних знань та практичних вмінь стосовно особливостей методики навчання фізики, які необхідні для ефективного проведення різних видів навчальних занять з учнями у закладах середньої освіти.

Завдання дисципліни - сформувати у студентів систему теоретичних знань і практичних умінь, які необхідні вчителю для найбільш ефективного використання сучасних методичних прийомів навчання фізиці.

4. Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні задачі та практичні проблеми пов'язані з навчанням учнів у практиці сучасного уроку, що передбачає застосування певних теорій і методів загальної фізики, педагогічної та психологічної наук і характеризується комплексністю.

Загальні компетентності (ЗК): здатність зберігати та примножувати закономірності розвитку методичних прийомів, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, здатність виявляти ініціативу та підприємливість; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність проводити уроки на відповідному рівні; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній сфері як усно, так і письмово; здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність приймати обґрунтовані рішення;

Фахові компетентності (ФК): здатність застосовувати досвід методистів та вчителів-практиків у підготовці до сучасного уроку фізики; здатність керувати розвиваючими проектами по створенню нових

нетрадиційних уроків фізики; здатність спрямовувати учнів на прогрес і досягнення в галузі фізики; здатність реалізовувати навчальні стратегії, засновані на передовому педагогічному досвіді в галузі отримання високого рівня знань з фізики; здатність аналізувати ефективність програмних рішень, пов'язаних з підбором, експлуатацією, удосконаленням, модернізацією кабінету фізики; здатність забезпечувати на уроці вимоги екологічної безпеки, безпеки життєдіяльності та охорони і гігієни праці; здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального усунення прогалин в знаннях; здатність дотримуватись у професійній діяльності майбутнього вчителя фізики основні положення, методи, принципи фізичної науки.

5. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Прак-тичні роботи.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Загальні питання методики навчання фізики						
Тема 1. Методика навчання фізики як педагогічна наука.	4	2	2	8		ДБ/4
Тема 2. Методи та форми організації навчання учнів фізиці. Типи та структура уроків фізики.	4	2	2	6		ДБ/4
Тема 3. Роль і місце задач в системі навчання фізики.	6	2	2	6		ДС/3
Тема 4. Формування фізичних понять на уроках фізики. Методи контролю за якістю знань учнів.	6	2	2	10	2	РМГ/4
Разом за модулем 1	20	8	8	30	2	15 балів
Змістовий модуль 2. Методика навчання фізики у 7 – 9 класах						
Тема 5. Кабінет фізики сучасного навчального закладу	10	2		4		ДБ/1
Тема 6. Основні правила з техніки безпеки та пожежної безпеки під час навчання в кабінеті фізики	10	2		4		ДБ/1
Тема 7. Перші уроки фізики	10	2	2	4	2	РМГ/1
Тема 8. Науково-методичний аналіз основних питань теми «Будова речовини»	10	2	2	4		ДБ/1

Тема 9. Науково-методичний аналіз основних питань теми «Світлові явища»	10	2		4	2	ДБ/1
Тема 10. Науково-методичний аналіз основних питань теми «Механічний рух»	10	2		4		ДС/1
Тема 11. Зміст та методика вивчення основних питань теми «Взаємодія тіл»	10	2		4		ДБ/1
Тема 12. Науково методичний аналіз основних питань теми «Робота і потужність»	10	2	2	4		ДС/1
Тема 13. Науково-методичний аналіз основних питань теми «Кількість теплоти. Теплові машини».	10	2		4	2	ДБ/1
Тема 14. Науково-методичний аналіз основних питань теми «Електричне поле».	10	2		4		ДС/1
Тема 15. Науково-методичний аналіз теми «Електричний струм»	10	2	2	4		РМГ/1
Тема16. Використання вимірювальних приладів і реостатів на уроках фізики.	10	2		4	2	РМГ/1
Тема 17. Науково-методичний аналіз теми «Магнітне поле»	5	2		4		РМГ/1
Тема 18. Базові експерименти під час вивчення основних питань магнітного поля.	5	2		10		РМГ/2
Разом за модулем 2	130	28	8	58	8	15 балів
Види підсумкових робіт						
Модульна контрольна робота 1						МКР/30
Модульна контрольна робота 2						МКР/ 30
ІНДЗ						10
Всього годин:	150	36	16	88	10	100 балів

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота.

6. Теми практичних занять

1. Програма вивчення фізики у закладах загальної освіти (2 год.).
2. Особливості проведення перших уроків фізики (2 год.).
3. Розширений план-конспект уроку фізики (2 год.).
4. Розв'язування кількісних фізичних задач на уроці (2 год.).
5. Розв'язування експериментальних задач з фізики (2 год.).
6. Розв'язування якісних фізичних задач на уроці (2 год.).
7. Розв'язування графічних задач на уроці (2 год.).
8. Особливості узагальнення та систематизації знань з фізики на сучасному уроці (2 год.).

7. Завдання для самостійного опрацювання

Формами самостійної роботи студента з навчальної дисципліни «Методика навчання фізики – І» є опрацювання літератури з методики фізики; вивчення окремих питань з методики фізики, висвітлених у періодичних вітчизняних та зарубіжних виданнях; пошук новинок методичних підходів в Інтернеті; вивчення досвіду вчителів-новаторів щодо можливості високого рівня знань учнів з фізики; співпраця вчителя фізики з методичними об'єднаннями вчителів міста та області; підготовка до фестивалів «Сучасний урок фізики».

Зміст завдань для самостійної роботи

Таблиця 3

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Можливості оптичної лави для проведення експериментів з оптики. Оптичні прилади.	8
2.	Основні експерименти у вивченні теми «Будова речовини».	8
3.	Фізичні експерименти під час навчання розділу «Взаємодія тіл».	8
4.	Фізичні експерименти під час навчання розділу «Робота і енергія». Прості механізми.	8
5.	Особливості, зміст і методика введення понять «сила», «маса», «інертність», «пружність», «деформація».	8
6.	Особливості, зміст та методика виконання лабораторних робіт у 7-8 класах.	8
7.	Фізичний експеримент під час навчання питанням, пов'язаним із законами Паскаля та Архімеда.	8
8.	Фізичний експеримент у навчанні питанням, пов'язаним із перетворенням енергії в механічних та теплових процесах.	8
9.	Зміст і методика навчання питанням, пов'язаним із застосуванням дії електричного струму.	8
10.	Калориметричні розрахунки під час вивчення теми «Кількість теплоти. Теплові машини».	8

11.	Фізичні задачі для розвитку понять у темі «Електричний струм».	8
Разом		88

IV. Політика оцінювання

Критеріями оцінювання знань студентів під час усних та письмових відповідей з курсу є:

- повнота розкриття питання;
- використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів тощо);
- логіка викладення матеріалу, культура мови, емоційність та переконаність;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння проводити фізичний експеримент та формулювати висновки.

Максимальна сума балів з навчальної дисципліни, яку отримує студент протягом семестру, дорівнює 100 балам.

Політика викладача щодо студента:

- обов'язкове відвідування навчальних занять;
- активність студента під час практичних занять;
- своєчасне виконання завдань для самостійної роботи;
- відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені на консультаціях.

Не допустимо:

- пропуск занять без поважних причин;
- запізнення на заняття;
- списування та плагіат.

Політика щодо академічної доброчесності

Під час вивчення курсу студенти повинні керуватися наступними правилами:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушеннями академічної доброчесності студентами вважаються: академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Студенти зобов'язані дотримуватися строків, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Студент, який не з'являвся на заняття (незалежно від причин пропуску), а отже, не мав поточних оцінок, має право пройти поточний контроль під час консультацій, згідно графіка, узгодженого з викладачем. Незадовільна оцінка, отримана студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному занятті, перескладається викладачеві до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів вивчення курсу у формі модульного контролю та семестрового іспиту. Контрольна модульна оцінка визначається в балах за результатами модульного контролю.

Формою контролю вивчення курсу в цілому є іспит, який проводиться в усній формі шляхом опитування за змістом усього курсу.

VI. Шкала оцінювання

Таблиця 4

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за залік	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
90-100	A	Зараховано	Студент має системні знання з методики навчання фізики, добре володіє спеціальною термінологією, володіє значним обсягом знань про фахові джерела інформації, навичками самостійно здобувати і використовувати інформацію. Студент вільно застосовує одержані знання для проведення шкільних фізичних експериментів.
82-89 75-81	B C		Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях. Шкільний фізичний експеримент

			виконує переконливо, дає правильні коментарі.
67-74 60-66	D E		Студент виявляє знання і розуміння основ шкільного фізичного експерименту. Відчувається поверховість у підготовці до проведення шкільного фізичного експерименту. З допомогою викладача студент здатний аналізувати, порівнювати, робити висновки. Студент вміє виконувати шкільний фізичний експеримент за зразком.
1-59	FX	Незараховано (з можливістю повторного складання)	Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про методичні назви фізичних приладів, не виконує елементарні фізичні експерименти без допомоги викладача.

У випадку отримання менше 60 балів (FX в ECTS) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література:

1. Савченко В.Ф., Бойко М.П., Дідович М.М., Закалюжний В.М., Руденко М.П. Методика навчання фізики в середній школі (Загальні питання). Чернігів, 2003.212 с.
2. Савченко В.Ф. Методика навчання фізики у старшій школі.Чернігів.2011.296 с.
3. Каленик В.І., Каленик В.М. Обрані питання загальної методики навчання фізики у середній школі. Суми,2000.119 с.
4. Коршак Є.В., Ляшенко О.І., Савченко В.Ф. Фізика, 7 клас. Київ: Ранок,2017.192 с.
5. Коршак Є.В., Ляшенко О.І., Савченко В.Ф. Фізика, 8 клас. Київ: Ранок,2019.256 с.
6. Коршак Є.В., Ляшенко О.І., Савченко В.Ф. Фізика, 9 клас. Київ: Генеза, 2009.160 с.
7. Божинова Ф.Я., Кірюхін М.М., Кірюхіна О.О.Фізика. 7 клас. Харків: Ранок,2007.192 с.
8. Коршак Є.В., Ляшенко О.І., Савченко В.Ф. Фізика,11 клас. Київ:Генеза, 2007.288 с.

Додаткова література:

1. Садовий М.І., Вовкотруб В.П., Трофимова О.М. Вибрані питання методики навчання фізики. Кіровоград, 2013. 252 с.

2. Новоселецький М.А., Савчира С.М. Викладання фізики з елементами інформаційно-комунікаційної технології на уроках фізики: майстерня для учителів фізики. Черкаси, 2014. 68 с.

Інтернет-ресурси:

1. Степанченко О.В., Чумак М.Є., Сиротюк В.Д. Шкільний фізичний експеримент як засіб формування дослідницьких умінь учнів. URL: file:///C:/Users/PC/Downloads/znpkp_ped_2013_19_20.pdf.
2. Корсун І.В. Вдосконалення експериментальної підготовки майбутніх учителів фізики. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/4040/1/Korsun.pdf>.
3. Цікаві досліди з фізики в школі. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HtzcmPBrfBQ>.
4. Коливання і хвилі. Оптика. URL: <http://15mscience.org/category/waves-optics-uk>.
5. Цікаві фізичні досліди з підручних засобів. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=eXNp6Ko3sbs>.
6. Оптичні експерименти. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=BdNI3vmMJEQ>.